Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 30ής Μαΐου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών – Φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας – Υποχρέωση εγγραφής στο μητρώο φορέων παροχής υπηρεσιών επικοινωνίας – Υποχρέωση παροχής πληροφοριών σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς και τη διοικητική οργάνωση – Υποχρέωση καταβολής οικονομικής εισφοράς – Οδηγία 2000/31/ΕΚ – Συντονισμένος τομέας – Αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής – Παρεκκλίσεις – Έννοια των "μέτρων που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας" – Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1150 – Σκοπός»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-662/22 και C-667/22,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (διοικητικό πρωτοδικείο περιφέρειας Λατίου, Ιταλία) με αποφάσεις της 10ης Οκτωβρίου 2022, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 19 και 21 Οκτωβρίου 2022, στο πλαίσιο των δικών

Airbnb Ireland UC (C-662/22),

Amazon Services Europe Sàrl (C-667/22)

κατά

Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Prechal, πρόεδρο τμήματος, F. Biltgen, N. Wahl (εισηγητή), J. Passer και M. L. Arastey Sahún, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Airbnb Ireland UC, εκπροσωπούμενη από τη F. Angeloni, τον M. Berliri, τη S. Borocci, την G. Gelera, τον L. Nascimbene, την I. Perego και τον G. M. Roberti, avvocati, καθώς και από τον D. Van Liedekerke, advocaat,

– η Amazon Services Europe Sàrl, εκπροσωπούμενη από τη F. Angeloni, τον M. Berliri, τη S. Borocci, την G. Gelera και τη F. Moretti, avvocati,

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τις L. Delbono και R. Guizzi, avvocati dello Stato,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek, την T. Suchá και τον J. Vláčil,

– η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από τη M. Browne, Chief State Solicitor, τον A. Joyce και τον M. Tierney, επικουρούμενους από τον D. Fennelly, BL,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη L. Armati, τη M. Escobar Gómez, τον S. L. Kalėda και τον L. Malferrari,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Ιανουαρίου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1150 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για την προώθηση της δίκαιης μεταχείρισης και της διαφάνειας για τους επιχειρηματικούς χρήστες επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης (ΕΕ 2019, L 186, σ. 57), της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο») (ΕΕ 2000, L 178, σ. 1), της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ 2015, L 241, σ. 1), της οδηγίας 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2006, L 376, σ. 36), και του άρθρου 56 ΣΛΕΕ.

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ενδίκων διαφορών μεταξύ, αφενός, στην υπόθεση C-662/22, της Airbnb Ireland UC (στο εξής: Airbnb), ιρλανδικής εταιρίας, και, στην υπόθεση C-667/22, της Amazon Services Europe Sàrl (στο εξής: Amazon), λουξεμβουργιανής εταιρίας, και, αφετέρου, της Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni (ρυθμιστικής αρχής επικοινωνιών, Ιταλία) (στο εξής: AGCOM) με αντικείμενο μέτρα που έλαβε η τελευταία έναντι παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 2019/1150

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 7 και 51 του κανονισμού 2019/1150 έχουν ως εξής:

«(3) Οι καταναλωτές έχουν ενστερνιστεί τη χρήση των επιγραμμικών πλατφορμών. Ένα ανταγωνιστικό, δίκαιο και διαφανές επιγραμμικό οικοσύστημα μέσα στο οποίο οι εταιρείες συμπεριφέρονται με υπευθυνότητα είναι επίσης απαραίτητο για την ευημερία των καταναλωτών. Η διασφάλιση της διαφάνειας και της εμπιστοσύνης στην οικονομία των επιγραμμικών πλατφορμών στο πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων θα μπορούσε να συμβάλει έμμεσα στη βελτίωση της εμπιστοσύνης του καταναλωτή προς την οικονομία των επιγραμμικών πλατφορμών. Όμως, οι απευθείας επιπτώσεις που η ανάπτυξη της οικονομίας των πλατφορμών αυτών έχει για τους καταναλωτές καλύπτονται από άλλους τομείς του ενωσιακού δικαίου, και ειδικότερα από το κεκτημένο σε θέματα προστασίας των καταναλωτών.

[…]

(7) Θα πρέπει να θεσπιστεί ένα στοχευμένο σύνολο υποχρεωτικών κανόνων σε επίπεδο [Ευρωπαϊκής] Ένωσης, ώστε να διασφαλιστεί ένα δίκαιο, προβλέψιμο, βιώσιμο και αξιόπιστο επιγραμμικό επιχειρηματικό περιβάλλον εντός της εσωτερικής αγοράς. Ειδικότερα, θα πρέπει να παρέχονται στους χρήστες επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης κατάλληλη διαφάνεια, καθώς και αποτελεσματικές δυνατότητες προσφυγής σε ολόκληρη την Ένωση ώστε να διευκολύνεται η άσκηση διασυνοριακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εντός της Ένωσης και έτσι να βελτιωθεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να αντιμετωπιστεί οποιοσδήποτε πιθανός αναδυόμενος κατακερματισμός στους συγκεκριμένους τομείς που καλύπτει ο παρών κανονισμός.

[…]

(51) Δεδομένου ότι ο στόχος του παρόντος κανονισμού, δηλαδή η διασφάλιση δίκαιου, προβλέψιμου, βιώσιμου και αξιόπιστου επιγραμμικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος εντός της εσωτερικής αγοράς δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη, μπορεί όμως, λόγω της κλίμακας και των αποτελεσμάτων του, να επιτευχθεί καλύτερα σε επίπεδο Ένωσης, η Ένωση μπορεί να αποφασίσει μέτρα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας που διατυπώνεται στο άρθρο 5 [ΣΕΕ]. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, όπως αυτή διατυπώνεται στο εν λόγω άρθρο, ο παρών κανονισμός δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του στόχου αυτού.»

4 Κατά το άρθρο 1 του ως άνω κανονισμού:

«1. Σκοπός του παρόντος κανονισμού είναι να συμβάλει στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς θεσπίζοντας κανόνες που εξασφαλίζουν κατάλληλη διαφάνεια, αμεροληψία και δυνατότητα αποτελεσματικής προσφυγής σε επιχειρηματικούς χρήστες επιγραμμικών

υπηρεσιών διαμεσολάβησης και χρήστες εταιρικών ιστότοπων, σε σχέση με επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης.

2. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις επιγραμμικές υπηρεσίες διαμεσολάβησης και τις επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης που παρέχονται ή προσφέρονται προς παροχή στους επιχειρηματικούς χρήστες και τους χρήστες εταιρικών ιστότοπων, αντίστοιχα, που είναι εγκατεστημένοι ή διαμένουν στην Ένωση και οι οποίοι προσφέρουν προϊόντα ή υπηρεσίες, μέσω των εν λόγω επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης ή επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης, σε καταναλωτές που βρίσκονται στην Ένωση, ανεξαρτήτως του τόπου εγκατάστασης ή διαμονής των παρόχων των εν λόγω υπηρεσιών και ανεξαρτήτως του κατά τα άλλα εφαρμοστέου δικαίου.

[…]

5. Ο παρών κανονισμός δεν θίγει το ενωσιακό δίκαιο και ειδικότερα το ενωσιακό δίκαιο που ισχύει στους τομείς της δικαστικής συνεργασίας επί αστικών υποθέσεων, του ανταγωνισμού, της προστασίας των δεδομένων, της προστασίας των εμπορικών απορρήτων, της προστασίας των καταναλωτών, του ηλεκτρονικού εμπορίου και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.»

5 Το άρθρο 2, σημείο 1, του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1) “επιχειρηματικός χρήστης”: κάθε φυσικό πρόσωπο που ενεργεί υπό εμπορική ή επαγγελματική ιδιότητα ή κάθε νομικό πρόσωπο το οποίο προσφέρει προϊόντα ή υπηρεσίες, μέσω επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης, σε καταναλωτές για σκοπούς σχετικούς με την εμπορική, επιχειρηματική, βιοτεχνική ή επαγγελματική του δραστηριότητα».

Η οδηγία 2000/31

6 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 2000/31:

«1. Η παρούσα οδηγία έχει ως στόχο την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, εξασφαλίζοντας την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών.

[…]

5. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται:

α) στο φορολογικό τομέα·

[…]».

7 Το άρθρο 2, στοιχείο η’, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

η) "συντονισμένος τομέας": οι προϋποθέσεις που ισχύουν στα νομικά συστήματα των κρατών μελών προκειμένου για φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ή υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για γενικές διατάξεις ή για διατάξεις σχεδιασμένες ειδικά για τον τομέα αυτό·
   i) ο συντονισμένος τομέας αφορά απαιτήσεις προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνεται ο φορέας παροχής υπηρεσιών σχετικά με:

      – την ανάληψη δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως προϋποθέσεις σχετικά με τα προσόντα, την έγκριση ή την κοινοποίηση,

      – την άσκηση δραστηριότητας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως απαιτήσεις σχετικά με τη συμπεριφορά του φορέα παροχής υπηρεσιών, σχετικά με την ποιότητα ή το περιεχόμενο της υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων για τη διαφήμιση και τη σύναψη συμβάσεων, ή απαιτήσεις σχετικά με την ευθύνη του φορέα παροχής υπηρεσιών·

   […]».

8 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που παρέχει ένας φορέας εγκατεστημένος στο έδαφός του να τηρούν τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις του οι οποίες εμπίπτουν στο συντονισμένο τομέα.

2. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν, για λόγους που αφορούν το συντονισμένο τομέα, να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος.

[…]

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν μέτρα κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2 σε σχέση με συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) τα μέτρα πρέπει:
   i) να είναι αναγκαία για έναν από τους ακόλουθους λόγους:

      – δημόσια τάξη, ιδίως πρόληψη, έρευνα, διαπίστωση και δίωξη εγκλημάτων, στα οποία περιλαμβάνονται η προστασία των ανηλίκων και η καταπολέμηση της πρόκλησης μίσους λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας ή εθνικότητας, καθώς και οι παραβιάσεις της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που αφορούν μεμονωμένα πρόσωπα,

      – προστασία της δημόσιας υγείας,

      – δημόσια ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της προάσπισης της εθνικής ασφάλειας και άμυνας,

      – προστασία του καταναλωτή, περιλαμβανομένου και του επενδυτή·
   ii) να στρέφονται κατά μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας η οποία βλάπτει τους στόχους που αναφέρονται στο σημείο i) ή συνιστά σοβαρό κίνδυνο που απειλεί να βλάψει τους προαναφερόμενους στόχους·

iii) να είναι ανάλογα προς τους στόχους αυτούς·

β) πριν από τη λήψη των εν λόγω μέτρων και ανεξαρτήτως τυχόν δικαστικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων των προκαταρκτικών διαδικασιών και ενεργειών που αναλαμβάνονται στα πλαίσια ποινικών ερευνών, το κράτος μέλος:

– έχει ζητήσει από το κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 να λάβει μέτρα και το τελευταίο δεν έλαβε μέτρα ή τα μέτρα ήταν ανεπαρκή,

– έχει κοινοποιήσει στην [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή και στο κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 την πρόθεσή του να λάβει τέτοια μέτρα.

[…]»

Η οδηγία 2006/123

9 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/123 ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τις γενικές διατάξεις που διευκολύνουν την άσκηση της ελευθερίας εγκατάστασης των παρόχων υπηρεσιών και την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών, διατηρώντας ταυτόχρονα υψηλό ποιοτικό επίπεδο υπηρεσιών.»

10 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Αν οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας έρχονται σε σύγκρουση με διάταξη άλλης κοινοτικής πράξης που ρυθμίζει τις ειδικές πτυχές της πρόσβασης και της άσκησης δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας σε ειδικούς τομείς ή ειδικά επαγγέλματα, η διάταξη της άλλης κοινοτικής πράξης υπερισχύει και εφαρμόζεται σ' αυτούς τους ειδικούς τομείς ή τα ειδικά επαγγέλματα. […]»

11 Το άρθρο 16 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη σέβονται το δικαίωμα των παρόχων υπηρεσιών να παρέχουν υπηρεσίες σε κράτος μέλος διαφορετικό από αυτό στο οποίο εδρεύουν.

Το κράτος μέλος στο οποίο παρέχεται η υπηρεσία εξασφαλίζει την ελεύθερη πρόσβαση σε δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών και την ελεύθερη άσκησή της στο έδαφός του.

Τα κράτη μέλη δεν εξαρτούν την πρόσβαση σε δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών ή την άσκησή της στο έδαφός τους από απαιτήσεις που δεν τηρούν τις ακόλουθες αρχές:

α) μη εισαγωγή διακρίσεων: οι απαιτήσεις δεν πρέπει να εισάγουν, άμεσα ή έμμεσα, διακρίσεις ανάλογα με την ιθαγένεια ή, όσον αφορά τα νομικά πρόσωπα, ανάλογα με το κράτος μέλος στο οποίο εδρεύουν·

β) αναγκαιότητα: οι απαιτήσεις πρέπει να δικαιολογούνται για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας ή προστασίας του περιβάλλοντος·

γ) αναλογικότητα: οι απαιτήσεις πρέπει να είναι κατάλληλες για να εξασφαλίσουν την υλοποίηση του επιδιωκόμενου στόχου και να μην υπερβαίνουν το όριο που είναι απαραίτητο για την επίτευξη του στόχου.

2. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να περιορίζουν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών σε πάροχο ο οποίος είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, επιβάλλοντας οποιαδήποτε από τις ακόλουθες απαιτήσεις:

[…]

β) την υποχρέωση για τον πάροχο να εξασφαλίζει άδεια από τις αρμόδιες αρχές, συμπεριλαμβανομένης της εγγραφής σε μητρώο ή σε επαγγελματικό φορέα ή σύλλογο που λειτουργεί στο έδαφός τους, εκτός από περιπτώσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία ή σε άλλες πράξεις του κοινοτικού δικαίου·

[…]».

Η οδηγία 2015/1535

12 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/1535 ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

β) “υπηρεσία”: οποιαδήποτε υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών, ήτοι κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών.

[…]

ε) “κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες”: απαίτηση γενικής φύσεως σχετικά με την πρόσβαση στις δραστηριότητες των υπηρεσιών που περιγράφονται στο στοιχείο β) και στην άσκησή τους, ειδικότερα διατάξεις για τους παρέχοντες υπηρεσίες, τις υπηρεσίες και τον αποδέκτη των υπηρεσιών, εξαιρουμένων των κανόνων που δεν αναφέρονται ειδικά στις υπηρεσίες που ορίζονται στο ίδιο σημείο.

[…]

στ) “τεχνικός κανόνας”: τεχνική προδιαγραφή ή άλλη απαίτηση ή κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των οικείων διοικητικών διατάξεων των οποίων η τήρηση είναι υποχρεωτική de jure ή de facto, για την εμπορία, την παροχή υπηρεσιών, την εγκατάσταση ενός φορέα παροχής υπηρεσιών ή τη χρήση σε κράτος μέλος ή σε σημαντικό τμήμα του κράτους αυτού, όπως επίσης, με την επιφύλαξη των οριζομένων στο άρθρο 7, οι νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος και την παροχή ή χρήση μιας υπηρεσίας ή την εγκατάσταση για την παροχή των υπηρεσιών αυτών.

[…]»

13 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 7, τα κράτη μέλη γνωστοποιούν πάραυτα στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα, εκτός εάν πρόκειται απλώς για αυτούσια μεταφορά ενός διεθνούς ή ευρωπαϊκού

προτύπου, οπότε αρκεί μια απλή πληροφόρηση ως προς το συγκεκριμένο πρότυπο· επίσης, απευθύνουν στην Επιτροπή κοινοποίηση σχετικά με τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η θέσπιση ενός τέτοιου τεχνικού κανόνα, εκτός εάν οι λόγοι αυτοί συνάγονται ήδη από το ίδιο το σχέδιο.»

Το ιταλικό δίκαιο

Ο νόμος 249/97

14 Ο legge n. 249 – Istituzione dell'Autorità per le garanzie nelle comunicazioni e norme sui sistemi delle telecomunicazioni e radiotelevisivo (νόμος αριθ. 249 περί ίδρυσης της ρυθμιστικής αρχής επικοινωνιών και περί κανόνων για τα συστήματα τηλεπικοινωνιών και ραδιοτηλεόρασης), της 31ης Ιουλίου 1997 (τακτικό συμπλήρωμα στην GURI αριθ. 177, της 31ης Ιουλίου 1997), όπως τροποποιήθηκε με τον legge 178 – Bilancio di previsione dello Stato per l'anno finanziario 2021 e bilancio pluriennale per il triennio 2021-2023 (νόμο αριθ. 178 περί κρατικού προϋπολογισμού για το οικονομικό έτος 2021 και περί πολυετούς προϋπολογισμού για την τριετία 2021-2023), της 30ής Δεκεμβρίου 2020 (τακτικό συμπλήρωμα στην GURI αριθ. 322, της 30ής Δεκεμβρίου 2020) (στο εξής: νόμος 249/97), προβλέπει στο άρθρο 1, παράγραφος 6, στοιχείο a, σημείο 5, και στοιχείο c, σημείο 14-bis, τα εξής:

«Η [AGCOM] έχει τα ακόλουθα καθήκοντα:

a) η επιτροπή υποδομών και δικτύων ασκεί τις εξής αρμοδιότητες:

[…]

5. τηρεί το μητρώο φορέων παροχής υπηρεσιών επικοινωνίας [(στο εξής: ROC)] στο οποίο υποχρεούνται να εγγραφούν, δυνάμει του παρόντος νόμου, […] όσοι παρέχουν στην Ιταλία επιγραμμικές υπηρεσίες διαμεσολάβησης και επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης, ακόμη και αν δεν είναι εγκατεστημένοι στην ημεδαπή […]. […] [Ε]κδίδει κανονισμό ο οποίος αφορά ειδικά την οργάνωση και την τήρηση του [ROC], καθώς και τον καθορισμό τον κριτηρίων για τον προσδιορισμό των προσώπων που έχουν υποχρέωση εγγραφής στο μητρώο πέραν εκείνων που έχουν ήδη εγγραφεί στο [ROC] κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου·

[…]

c) το συμβούλιο:

[…]

14-bis) διασφαλίζει την κατάλληλη και αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού [2019/1150], ιδίως με την έκδοση κατευθυντήριων γραμμών, την προώθηση κωδίκων δεοντολογίας και τη συλλογή σχετικών πληροφοριών».

15 Το άρθρο 1, παράγραφος 31, του νόμου 249/97 ορίζει τα εξής:

«Όποιος δεν συμμορφώνεται προς εντολές ή προειδοποιήσεις της [AGCOM], που εκδίδονται δυνάμει του παρόντος νόμου, τιμωρείται με πρόστιμο […]. Αν η μη συμμόρφωση αφορά μέτρα που λήφθηκαν σχετικά με παράβαση των κανόνων για τις δεσπόζουσες θέσεις ή κατ' εφαρμογήν του κανονισμού

[2019/1150], επιβάλλεται σε κάθε παραβάτη πρόστιμο το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό από 2 % έως 5 % του κύκλου εργασιών της τελευταίας χρήσης πριν από την κοινοποίηση [του εγγράφου που αφορά τη μη συμμόρφωση] […]».

Ο νόμος 266/05

16 Το άρθρο 1, παράγραφος 66-bis, του legge n. 266 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2006) [νόμου αριθ. 266, της 23ης Δεκεμβρίου 2005, περί διατάξεων για την κατάρτιση του ετήσιου και πολυετούς κρατικού προϋπολογισμού (δημοσιονομικός νόμος του 2006)], της 23ης Δεκεμβρίου 2005 (τακτικό συμπλήρωμα στην GURI αριθ. 302, της 29ης Δεκεμβρίου 2005), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 178 της 30ής Δεκεμβρίου 2020 (στο εξής: νόμος 266/05), προβλέπει τα εξής:

«Για το έτος 2021, το ποσό της εισφοράς που βαρύνει τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και μηχανών αναζήτησης κατά το άρθρο 1, παράγραφος 6, στοιχείο a, σημείο 5, του νόμου [249/97] καθορίζεται σε 1,5 τοις χιλίοις επί των εσόδων που πραγματοποιήθηκαν στην ημεδαπή, ακόμη και αν καταχωρίστηκαν στις οικονομικές καταστάσεις εταιριών που εδρεύουν στην αλλοδαπή, και τα οποία συνδέονται με την αξία της παραγωγής που αναγράφεται στις οικονομικές καταστάσεις της προηγούμενης χρήσης, ή, για τις οντότητες που δεν υποχρεούνται να καταρτίσουν τέτοιες οικονομικές καταστάσεις, με αντίστοιχα στοιχεία άλλων λογιστικών εγγραφών που πιστοποιούν τη συνολική αξία της παραγωγής. Για κάθε επόμενο έτος, τυχόν μεταβολή του ύψους και των όρων της εισφοράς θα αποφασίζονται από την [AGCOM], με ανώτατο όριο το 2 τοις χιλίοις επί των εσόδων που αποτιμώνται σύμφωνα με την προηγούμενη περίοδο.»

Η απόφαση αριθ. 666/08

17 Στις 26 Νοεμβρίου 2008 η AGCOM εξέδωσε την delibera n. 666/08/CONS – Regolamento per l'organizzazione e la tenuta del Registro degli operatori di comunicazione (απόφαση αριθ. 666/08/CONS περί κανονισμού για την οργάνωση και την τήρηση του μητρώου φορέων παροχής υπηρεσιών επικοινωνίας) (GURI αριθ. 25, της 31ης Ιανουαρίου 2009) (στο εξής: απόφαση αριθ. 666/08).

18 Ο κανονισμός για την οργάνωση και την τήρηση του ROC (στο εξής: κανονισμός της AGCOM για το ROC), που περιέχεται στο παράρτημα A της απόφασης αριθ. 666/08, απαριθμεί, στο άρθρο του 2, τις κατηγορίες των προσώπων που υποχρεούνται να εγγραφούν στο ROC.

19 Το άρθρο 5 του κανονισμού της AGCOM για το ROC ορίζει τα εξής:

«1. Τα πρόσωπα του άρθρου 2 του παρόντος κανονισμού υποβάλλουν στην [AGCOM] αίτηση εγγραφής στο [ROC]

[…]

3. Τα πρόσωπα του άρθρου 2, ανάλογα με τη νομική μορφή τους, υποβάλλουν, κατά τα προβλεπόμενα στο παράρτημα B [της απόφασης αριθ. 666/08], τις δηλώσεις σχετικά με τον σκοπό, το όργανο διοίκησης, τη δομή της εταιρίας και την ασκούμενη δραστηριότητα.

[…]»

20 Το άρθρο 24 του κανονισμού της AGCOM για το ROC ορίζει τα εξής:

«Οι παραβάσεις του παρόντος κανονισμού τιμωρούνται σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφοι 29 [έως] 32, του νόμου [249 της 31ης Ιουλίου 1997].»

21 Το παράρτημα Β της απόφασης αριθ. 666/08 αφορά τις δηλώσεις των οποίων η υποβολή είναι υποχρεωτική για την εγγραφή στο ROC.

Η απόφαση αριθ. 200/21

22 Στις 17 Ιουνίου 2021 η AGCOM εξέδωσε την delibera n. 200/21/CONS – Modifiche alla delibera n. 666/08/CONS recante «regolamento per la tenuta del Registro degli Operatori di Comunicazione» a seguito dell'entrata in vigore della legge 30 dicembre 2020, n. 178 – Bilancio di previsione dello Stato per l'anno finanziario 2021 e bilancio pluriennale per il triennio 2021 -2023 (απόφαση αριθ. 200/21/CONS για την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 666/08 περί «κανονισμού για την οργάνωση και την τήρηση του μητρώου φορέων παροχής υπηρεσιών επικοινωνίας» μετά την έναρξη ισχύος του νόμου της 30ής Δεκεμβρίου 2020, υπ' αριθ. 178, περί κρατικού προϋπολογισμού για το οικονομικό έτος 2021 και περί πολυετούς προϋπολογισμού για την τριετία 2021-2023) (στο εξής: απόφαση αριθ. 200/21).

23 Κατά το προοίμιο της απόφασης αριθ. 200/21:

«[…]

[έχοντας υπόψη] τον κανονισμό 2019/1150 […] και ιδίως το άρθρο 1, παράγραφος 2, […]

[εκτιμώντας] ότι ο νόμος [178 της 30ής Δεκεμβρίου 2020] προέβλεψε, κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 2019/1150, μεταξύ άλλων την υποχρέωση εγγραφής στο [ROC] όσον αφορά εκείνους που παρέχουν στην Ιταλία επιγραμμικές υπηρεσίες διαμεσολάβησης και επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης, ακόμη και αν δεν είναι εγκατεστημένοι στην ημεδαπή […]».

24 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της ως άνω απόφασης τροποποίησε τον κατάλογο του άρθρου 2 του κανονισμού της AGCOM για το ROC, προσθέτοντας τις εξής κατηγορίες προσώπων:

«[…]

m. οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης: φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία, μολονότι δεν κατοικούν ή δεν είναι εγκατεστημένα στην ημεδαπή, παρέχουν ή προσφέρονται να παράσχουν επιγραμμικές υπηρεσίες διαμεσολάβησης, όπως αυτές ορίζονται στον κανονισμό 2019/1150, σε επιχειρηματικούς χρήστες που είναι εγκατεστημένοι ή κατοικούν στην Ιταλία·

n. οι πάροχοι επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης: φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία, μολονότι δεν κατοικούν ή δεν είναι εγκατεστημένα στην ημεδαπή, παρέχουν ή προσφέρονται να παράσχουν επιγραμμική μηχανή αναζήτησης, όπως αυτή ορίζεται στον κανονισμό 2019/1150, στην ιταλική γλώσσα ή σε επιχειρηματικούς χρήστες που είναι εγκατεστημένοι ή κατοικούν στην Ιταλία·

[…]».

25 Το άρθρο 3 της εν λόγω απόφασης τροποποίησε το παράρτημα Β της απόφασης αριθ. 666/08, προσθέτοντας μεταξύ άλλων το εξής κείμενο:

«[…]

Δηλώσεις σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς των φορέων παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, των επιχειρήσεων που ασκούν δραστηριότητες τηλεφωνικών κέντρων, των προσώπων που χρησιμοποιούν εμμέσως τους εθνικούς πόρους αριθμοδότησης, των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και των παρόχων επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης:

1. Οι φορείς παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητες τηλεφωνικών κέντρων, τα πρόσωπα που χρησιμοποιούν εμμέσως τους εθνικούς πόρους αριθμοδότησης, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και οι πάροχοι επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης, αν έχουν τη μορφή κεφαλαιουχικής εταιρίας ή συνεταιρισμού, υποβάλλουν, κατά την κατάθεση της αίτησης εγγραφής στο μητρώο, δήλωση η οποία καταρτίζεται σύμφωνα με τα υποδείγματα 5/1/ROC, 5/2/ROC, 5/3/ROC και 5/4/ROC και η οποία περιέχει:
   a) μνεία του εταιρικού κεφαλαίου, κατάλογο των μετόχων ή εταίρων και της κυριότητας των συμμετοχών με δικαίωμα ψήφου. Οι εισηγμένες εταιρίες οφείλουν να δηλώσουν μόνο τις συμμετοχές με δικαιώματα ψήφου οι οποίες υπερβαίνουν το 2 % του μετοχικού κεφαλαίου, αναγράφοντας για κάθε μία από αυτές –με χρήση του υποδείγματος 5/5/ROC– τις αντίστοιχες πλειοψηφικές συμμετοχές […]
   b) μνεία του εταιρικού κεφαλαίου, κατάλογο των μετόχων ή εταίρων και των συμμετοχών τους με δικαίωμα ψήφου οι οποίες υπερβαίνουν το 2 %, όσον αφορά τις εταιρίες που κατέχουν μετοχές ή μερίδια της εταιρίας που πρόκειται να εγγραφεί στο μητρώο·
   c) μνεία τυχόν εμπιστεύματος, ενδιάμεσων προσώπων ή άλλων επιβαρύνσεων όσον αφορά τις μετοχές ή τα μερίδια των εταιριών των στοιχείων a και b.

2. Οι φορείς παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητες τηλεφωνικών κέντρων, τα πρόσωπα που χρησιμοποιούν εμμέσως τους εθνικούς πόρους αριθμοδότησης, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και οι πάροχοι επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης, αν έχουν τη μορφή προσωπικής εταιρίας, υποβάλλουν, κατά την κατάθεση της αίτησης εγγραφής στο μητρώο, δήλωση η οποία καταρτίζεται σύμφωνα με το υπόδειγμα 5/3/ROC, στην οποία περιλαμβάνεται ο κατάλογος των εταίρων τους.»

Η απόφαση αριθ. 14/21

26 Με την provvedimento presidenziale n. 14/21/PRES – recante «Misura e modalità di versamento del contributo dovuto all'Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni per l'anno 2021 dai soggetti che operano nel settore dei servizi di intermediazione online e dei motori di ricerca online» (απόφαση του προέδρου αριθ. 14/21/PRES, «Ύψος και όροι καταβολής της οφειλόμενης στη ρυθμιστική αρχή επικοινωνιών εισφοράς για το έτος 2021 από τα πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στον τομέα των επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και των επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης»), της 5ης Νοεμβρίου 2021, η οποία κυρώθηκε από την AGCOM με την delibera n. 368/21/CONS (απόφαση αριθ. 368/21/CONS), της 11ης Νοεμβρίου 2021 (GURI αριθ. 304, της 23ης Δεκεμβρίου 2021) (στο εξής: απόφαση 14/21), ορίστηκαν το ύψος και οι όροι καταβολής, από τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης, της εισφοράς του άρθρου 1, παράγραφος 66-bis, του νόμου 266/05.

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

27 Η Airbnb, η οποία εδρεύει στην Ιρλανδία, διαχειρίζεται την ομώνυμη διαδικτυακή πύλη κτηματομεσιτικής διαμεσολάβησης μέσω της οποίας μπορούν να έρχονται σε επαφή, αφενός, εκμισθωτές που διαθέτουν ορισμένο κατάλυμα προς μίσθωση και, αφετέρου, πρόσωπα που αναζητούν τέτοιου είδους κατάλυμα. Η Airbnb εισπράττει από τον πελάτη το ποσό για τη διάθεση του καταλύματος πριν από την έναρξη της μίσθωσης και διαβιβάζει το ποσό αυτό στον εκμισθωτή μετά την έναρξη της μίσθωσης, εφόσον δεν υπάρξει οιαδήποτε αμφισβήτηση εκ μέρους του μισθωτή.

28 Η Amazon, η οποία εδρεύει στο Λουξεμβούργο, διαχειρίζεται διαδικτυακή πλατφόρμα μέσω της οποίας φέρνει σε επαφή πωλητές με καταναλωτές, με σκοπό την πραγματοποίηση συναλλαγών με αντικείμενο την πώληση αγαθών.

29 Κατόπιν των τροποποιήσεων του εθνικού νομικού πλαισίου, αφενός, με τον νόμο 178 της 30ής Δεκεμβρίου 2020 και, αφετέρου, με τις αποφάσεις αριθ. 200/21 και αριθ. 14/21, στις οποίες προέβησαν οι ιταλικές αρχές μεταξύ άλλων και με σκοπό να διασφαλίσουν την εφαρμογή του κανονισμού 2019/1150 (στο εξής: επίδικα εθνικά μέτρα), η Airbnb και η Amazon, ως πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης, υποχρεούνται πλέον, επ' απειλή κυρώσεων, να εγγραφούν σε μητρώο που τηρεί η AGCOM, ήτοι το ROC, και να δηλώσουν, κατά συνέπεια, μια σειρά στοιχεία στην εν λόγω αρχή, καθώς και να καταβάλλουν σε αυτήν οικονομική εισφορά.

30 Αμφότερες η Airbnb και η Amazon άσκησαν προσφυγή ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (διοικητικού πρωτοδικείου περιφέρειας Λατίου, Ιταλία), το οποίο είναι το αιτούν δικαστήριο, με αίτημα, μεταξύ άλλων, την ακύρωση των αποφάσεων αριθ. 200/21 και αριθ. 14/21.

31 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η Airbnb και η Amazon υποστηρίζουν ότι τα επίδικα εθνικά μέτρα, στο μέτρο που τους επιβάλλουν τις υποχρεώσεις για τις οποίες έγινε λόγος στη σκέψη 29 της παρούσας απόφασης, αντιβαίνουν στην αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, στον κανονισμό 2019/1150 και σε πλείονες οδηγίες.

32 Ως προς το ζήτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει, κατά πρώτον, ότι, κατόπιν της έκδοσης του κανονισμού 2019/1150, ο Ιταλός νομοθέτης τροποποίησε, με τον νόμο 178 της 30ής Δεκεμβρίου 2020, τον νόμο 249 της 31ης Ιουλίου 1997 και τον νόμο 266 της 23ης Δεκεμβρίου 2005.

33 Ειδικότερα, πρώτον, η υποχρέωση εγγραφής στο ROC, το οποίο τηρεί η AGCOM, επεκτάθηκε στους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης (στο εξής: πάροχοι των επίμαχων υπηρεσιών) που προσφέρουν υπηρεσίες στο έδαφος της Ιταλικής Δημοκρατίας, ακόμη και αν δεν είναι εγκατεστημένοι στο εν λόγω κράτος μέλος (άρθρο 1, παράγραφος 6, στοιχείο a, σημείο 5, του νόμου 249/97).

34 Δεύτερον, η AGCOM είναι επιφορτισμένη να μεριμνά για την εφαρμογή του κανονισμού 2019/1150, μεταξύ άλλων, μέσω της συλλογής πληροφοριών (άρθρο 1, παράγραφος 6, στοιχείο c, σημείο 14-bis, του νόμου 249/97).

35 Τρίτον, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς τα μέτρα που λαμβάνει η AGCOM κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 2019/1150, επιβάλλεται στον παραβάτη πρόστιμο το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό από 2 % έως 5 % του κύκλου εργασιών της τελευταίας χρήσης πριν από την κοινοποίηση του εγγράφου που αφορά τη μη συμμόρφωση (άρθρο 1, παράγραφος 31, δεύτερη περίοδος, του νόμου 249/97).

36 Τέταρτον, οι πάροχοι των επίμαχων υπηρεσιών οφείλουν πλέον να καταβάλλουν οικονομική εισφορά η οποία αποσκοπεί στην κάλυψη του συνόλου των διοικητικών δαπανών τις οποίες συνεπάγεται η άσκηση των αρμοδιοτήτων που παρέχει στην AGCOM ο νόμος 178 της 30ής Δεκεμβρίου 2020 όσον αφορά τη ρύθμιση, την εποπτεία, την επίλυση διαφορών και την επιβολή κυρώσεων (άρθρο 1, παράγραφος 66-bis, του νόμου 266/05).

37 Κατά δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι, με την απόφαση αριθ. 200/21, η AGCOM τροποποίησε την απόφαση αριθ. 666/08, της οποίας το παράρτημα Α περιέχει τον κανονισμό της AGCOM για το ROC, προκειμένου να λάβει υπόψη τα μέτρα που έλαβε ο Ιταλός νομοθέτης προς εφαρμογή του κανονισμού 2019/1150.

38 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, προκειμένου να εγγραφούν στο ROC, οι πάροχοι των επίμαχων υπηρεσιών πρέπει να συμπληρώσουν διάφορα έντυπα τα οποία δεν αφορούν μόνο την ασκούμενη δραστηριότητα αλλά και την οργάνωσή τους. Ειδικότερα, υποχρεούνται να δηλώσουν πληροφορίες σχετικά με το εταιρικό κεφάλαιο, τα ονόματα των μετόχων ή εταίρων και τις συμμετοχές τους με δικαίωμα ψήφου, τη σύνθεση και τη θητεία του οργάνου διοίκησης, καθώς και την ταυτότητα του νομίμου εκπροσώπου και των μελών του οργάνου διοίκησης. Οι πληροφορίες που δηλώνονται πρέπει να επικαιροποιούνται σε ετήσια βάση. Σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του κανονισμού της AGCOM για το ROC, είναι δυνατή η επιβολή προστίμων.

39 Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω στοιχεία το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι υποχρεώσεις καταβολής οικονομικής εισφοράς και εγγραφής στο ROC ενδέχεται να αντιβαίνουν από πολλές απόψεις στο δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε στην αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, στον κανονισμό 2019/1150 και σε διάφορες οδηγίες.

40 Όσον αφορά τον κανονισμό 2019/1150, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι δεν υπάρχει καμία σχέση μεταξύ της τήρησης των προβλεπόμενων από αυτόν υποχρεώσεων και των πληροφοριών που ζητούνται για την εγγραφή στο ROC οι οποίες αφορούν κυρίως το «ιδιοκτησιακό καθεστώς» και τη διοικητική οργάνωση των υπόχρεων. Κατά την εκτίμηση του αιτούντος δικαστηρίου, οι ιταλικές αρχές εισήγαγαν στην ιταλική έννομη τάξη διατάξεις που προβλέπουν έλεγχο επί στοιχείων σχετικών με τους ίδιους τους παρόχους των επίμαχων υπηρεσιών ο οποίος είναι εντελώς διαφορετικός από τον προβλεπόμενο στον κανονισμό έλεγχο που αφορά την τήρηση εκ μέρους τους των υποχρεώσεων που αυτός προβλέπει.

41 Όσον αφορά την οδηγία 2015/1535, το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται στα άρθρα της 1 και 5 και εκτιμά ότι οι εθνικές διατάξεις βάσει των οποίων οι πάροχοι των επίμαχων υπηρεσιών πρέπει να εγγραφούν στο ROC εισάγουν συγκεκριμένα μια γενική απαίτηση για την παροχή υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και ότι, επομένως, χωρίς προηγούμενη κοινοποίησή τους στην Επιτροπή δεν είναι δυνατή η προβολή τους έναντι των ιδιωτών.

42 Όσον αφορά την αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 56 ΣΛΕΕ και εξειδικεύεται στις οδηγίες 2000/31 και 2006/123, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, αφενός, ότι το άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31 καθιερώνει την αρχή ότι, στον

«συντονισμένο τομέα», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο η', οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας πρέπει να υπόκεινται στο νομικό καθεστώς του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών και ότι τα κράτη μέλη μπορούν να λάβουν μέτρα τα οποία παρεκκλίνουν από την αρχή αυτή μόνον εφόσον πληρούνται ορισμένες ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις τις οποίες ορίζει η παράγραφος 4 του άρθρου 3. Πλην όμως, κατά τη γνώμη του αιτούντος δικαστηρίου, τα επίδικα εθνικά μέτρα δεν πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές.

43 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει, αφετέρου, ότι, κατά το άρθρο 16 της οδηγίας 2006/123, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να περιορίσουν την άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από πάροχο που είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, επιβάλλοντάς του την υποχρέωση να εξασφαλίζει άδεια από τις αρμόδιες αρχές, συμπεριλαμβανομένης της εγγραφής σε μητρώο, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην οδηγία αυτή ή σε άλλες πράξεις του δικαίου της Ένωσης. Πλην όμως, κατά τη γνώμη του αιτούντος δικαστηρίου, τα επίδικα εθνικά μέτρα δεν εμπίπτουν σε τέτοιες περιπτώσεις.

44 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (διοικητικό πρωτοδικείο περιφέρειας Λατίου) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιτίθεται ο κανονισμός [2019/1150] σε εθνική διάταξη η οποία, με σκοπό την προώθηση της δίκαιης μεταχείρισης και της διαφάνειας για τους επιχειρηματικούς χρήστες επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης, μεταξύ άλλων, μέσω της έκδοσης κατευθυντήριων γραμμών, της προώθησης κωδίκων δεοντολογίας και της συλλογής σχετικών πληροφοριών, επιβάλλει στους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης την υποχρέωση εγγραφής σε μητρώο, η οποία συνεπάγεται τη διαβίβαση σχετικών πληροφοριών για την οργάνωσή τους και την καταβολή οικονομικής εισφοράς, πέραν της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση μη εκπλήρωσής της;

2) Επιβάλλει η οδηγία [2015/1535] στα κράτη μέλη την υποχρέωση να κοινοποιούν στην Επιτροπή τα μέτρα με τα οποία προβλέπεται για τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης η επιβολή της υποχρέωσης εγγραφής σε μητρώο, η οποία συνεπάγεται τη διαβίβαση σχετικών πληροφοριών για την οργάνωσή τους και την καταβολή οικονομικής εισφοράς, πέραν της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση μη εκπλήρωσής της; Σε καταφατική περίπτωση, επιτρέπει η οδηγία [αυτή] σε ιδιώτη να αντιταχθεί στην έναντι αυτού εφαρμογή των μέτρων που δεν έχουν κοινοποιηθεί στην Επιτροπή;

3) Απαγορεύει το άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31 σε εθνικές αρχές να θεσπίζουν διατάξεις οι οποίες, με σκοπό την προώθηση της δίκαιης μεταχείρισης και της διαφάνειας για τους επιχειρηματικούς χρήστες επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης, μεταξύ άλλων, μέσω της έκδοσης κατευθυντήριων γραμμών, της προώθησης κωδίκων δεοντολογίας και της συλλογής σχετικών πληροφοριών, προβλέπουν για τους φορείς παροχής υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι σε [άλλο κράτος μέλος] πρόσθετες υποχρεώσεις διοικητικού και χρηματικού χαρακτήρα, όπως την εγγραφή σε μητρώο, η οποία συνεπάγεται τη διαβίβαση σχετικών πληροφοριών για την οργάνωσή τους και την καταβολή οικονομικής εισφοράς, πέραν της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση μη εκπλήρωσής της;

4) Απαγορεύουν η αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών η οποία προβλέπεται στο άρθρο 56 ΣΛΕΕ και το άρθρο 16 της οδηγίας 2006/123 σε εθνικές αρχές να θεσπίζουν διατάξεις οι οποίες, με σκοπό την προώθηση της δίκαιης μεταχείρισης και της διαφάνειας για τους επιχειρηματικούς χρήστες επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης, μεταξύ άλλων, μέσω της έκδοσης κατευθυντήριων γραμμών, της προώθησης κωδίκων δεοντολογίας και της συλλογής σχετικών πληροφοριών, προβλέπουν για τους φορείς παροχής υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι σε [άλλο κράτος μέλος] πρόσθετες υποχρεώσεις διοικητικού και χρηματικού χαρακτήρα, όπως την εγγραφή σε μητρώο, η οποία συνεπάγεται τη διαβίβαση σχετικών πληροφοριών για την οργάνωσή τους και την καταβολή οικονομικής εισφοράς, πέραν της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση μη εκπλήρωσής της;

5) Επιβάλλει το άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο β′, της οδηγίας 2000/31 στα κράτη μέλη την υποχρέωση να κοινοποιούν στην Επιτροπή τα μέτρα με τα οποία προβλέπεται για τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και επιγραμμικών μηχανών αναζήτησης η επιβολή της υποχρέωσης εγγραφής σε μητρώο, η οποία συνεπάγεται τη διαβίβαση σχετικών πληροφοριών για την οργάνωσή τους και την καταβολή οικονομικής εισφοράς, πέραν της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση μη εκπλήρωσής της; Σε καταφατική περίπτωση, επιτρέπει η οδηγία [αυτή] σε ιδιώτη να αντιταχθεί στην έναντι αυτού εφαρμογή των μέτρων που δεν έχουν κοινοποιηθεί στην Επιτροπή;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου, του τρίτου και του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

45 Με το πρώτο, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν πρώτα και από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 56 ΣΛΕΕ, το άρθρο 16 της οδηγίας 2006/123 ή το άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε μέτρα λαμβανόμενα από κράτος μέλος, με δεδηλωμένο σκοπό τη μέριμνα για την κατάλληλη και αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού 2019/1150, δυνάμει των οποίων, για την παροχή των υπηρεσιών τους στο κράτος μέλος αυτό, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος υποχρεούνται επ' απειλή κυρώσεων να εγγραφούν σε μητρώο τηρούμενο από αρχή του πρώτου κράτους μέλους, να δηλώνουν σε αυτή σειρά λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με την οργανωτική τους δομή και να της καταβάλλουν οικονομική εισφορά.

46 Επισημαίνεται ευθύς εξαρχής ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο της 1, παράγραφος 1, η οδηγία 2006/123, η οποία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 47, παράγραφος 2, ΕΚ και του άρθρου 55 ΕΚ, των οποίων το γράμμα επαναλήφθηκε κατ' ουσίαν στο άρθρο 53, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και στο άρθρο 62 ΣΛΕΕ, αντιστοίχως, έχει μεταξύ άλλων ως σκοπό τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών. Από την πλευρά της, η οδηγία 2000/31, η οποία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 47, παράγραφος 2, ΕΚ, του άρθρου 55 ΕΚ και του άρθρου 95 ΕΚ, των οποίων το γράμμα επαναλήφθηκε κατ' ουσίαν στο άρθρο 53, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, στο άρθρο 62 ΣΛΕΕ και στο άρθρο 114 ΣΛΕΕ, αντιστοίχως, έχει ως σκοπό, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο της 1, παράγραφος 1, την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, εξασφαλίζοντας την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών.

47 Δεδομένου ότι οι δύο ως άνω οδηγίες συγκεκριμενοποιούν την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 56 ΣΛΕΕ, αν διαπιστωθεί ότι η μία από αυτές αντιτίθεται σε εθνικά μέτρα όπως τα επίδικα στην κύρια δίκη, παρέλκει η εξέταση του πρώτου, του τρίτου και του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος υπό το πρίσμα του άρθρου αυτού.

48 Βεβαίως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 6 των προτάσεών του, το άρθρο 56 ΣΛΕΕ έχει εφαρμογή κατά τη νομολογία στα μέτρα που εμπίπτουν στον φορολογικό τομέα, ο οποίος αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/31, δυνάμει του άρθρου της 1, παράγραφος 5, στοιχείο α′ (πρβλ. απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2022, Airbnb Ireland και Airbnb Payments UK, C-83/21, EU:C:2022:1018, σκέψη 38). Εντούτοις, εν προκειμένω, ούτε το αιτούν δικαστήριο ούτε η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι τα επίδικα εθνικά μέτρα σχετίζονται με την ανάγκη διασφάλισης της εκπλήρωσης φορολογικών υποχρεώσεων.

49 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/123 προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι, αν οι διατάξεις της έρχονται σε σύγκρουση με διάταξη άλλης πράξης της Ένωσης που ρυθμίζει τις ειδικές πτυχές της πρόσβασης και της άσκησης δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας σε ειδικούς τομείς, η διάταξη της άλλης πράξης της Ένωσης υπερισχύει και εφαρμόζεται σε αυτούς τους ειδικούς τομείς.

50 Λαμβανομένου υπόψη ότι το άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31 αφορά ειδικές πτυχές της πρόσβασης και της άσκησης δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως εξέθεσε κατ’ ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 204 έως 207 των προτάσεών του, στην περίπτωση που διαπιστωθεί, αφενός, ότι εθνικά μέτρα όπως τα επίδικα στην κύρια δίκη εμπίπτουν στη διάταξη αυτήν και, αφετέρου, ότι αυτή αντιτίθεται στα εν λόγω εθνικά μέτρα, παρέλκει η εξέταση του πρώτου, του τρίτου και του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος υπό το πρίσμα της οδηγίας 2006/123.

51 Ως εκ τούτου, πρέπει κατ’ αρχάς να ερμηνευθεί το άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31.

52 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι η παράγραφος 1 του άρθρου 3 προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που παρέχει ένας φορέας εγκατεστημένος στο έδαφός του να τηρούν τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις του οι οποίες εμπίπτουν στον συντονισμένο τομέα. Η παράγραφος 2 του άρθρου 3 διευκρινίζει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν, για λόγους που αφορούν τον συντονισμένο τομέα, να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος.

53 Εξάλλου, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31, τα κράτη μέλη μπορούν, εφόσον συντρέχουν ορισμένες σωρευτικές προϋποθέσεις, να λαμβάνουν, σε σχέση με συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας που εμπίπτει στον συντονισμένο τομέα, μέτρα που εισάγουν παρέκκλιση από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας (πρβλ. απόφαση της 19 Δεκεμβρίου 2019, Airbnb Ireland, C-390/18, EU:C:2019:1112, σκέψη 83).

54 Διευκρινίζεται ότι ο «συντονισμένος τομέας» για τον οποίο γίνεται λόγος στο άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31 καλύπτει, κατά τον ορισμό του άρθρου 2, στοιχείο η′, της ίδιας οδηγίας, τις προϋποθέσεις που ισχύουν στα νομικά συστήματα των κρατών μελών προκειμένου για φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ή υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για γενικές διατάξεις ή για διατάξεις σχεδιασμένες ειδικά για τον τομέα αυτόν. Ο συντονισμένος τομέας αφορά απαιτήσεις προς τις οποίες πρέπει να

συμμορφώνεται ο φορέας παροχής υπηρεσιών σχετικά με την ανάληψη δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως προϋποθέσεις σχετικά με τα προσόντα, την έγκριση ή την κοινοποίηση, και την άσκηση δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως οι απαιτήσεις σχετικά με τη συμπεριφορά του φορέα παροχής υπηρεσιών ή σχετικά με την ποιότητα ή το περιεχόμενο της υπηρεσίας.

55 Συνεπώς, η οδηγία 2000/31 στηρίζεται στην εφαρμογή των αρχών του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής και της αμοιβαίας αναγνώρισης και, ως εκ τούτου, στο πλαίσιο του συντονισμένου τομέα τον οποίο ορίζει το άρθρο 2, στοιχείο η′, της οδηγίας, οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας ρυθμίζονται μόνο στο κράτος μέλος στου οποίου το έδαφος είναι εγκατεστημένοι οι φορείς που παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2023, Google Ireland κ.λπ., C-376/22, EU:C:2023:835, σκέψη 42).

56 Κατά συνέπεια, αφενός, εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος ως κράτος μέλος καταγωγής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας να ρυθμίσει τις υπηρεσίες αυτές και, ως εκ τούτου, να προστατεύσει τους σκοπούς γενικού συμφέροντος που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο α′, σημείο i, της οδηγίας 2000/31 (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2023, Google Ireland κ.λπ., C-376/22, EU:C:2023:835, σκέψη 43).

57 Αφετέρου, σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος, ως κράτος μέλος προορισμού των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, να μην περιορίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών αυτών απαιτώντας την τήρηση πρόσθετων υποχρεώσεων οι οποίες εμπίπτουν στον συντονισμένο τομέα και έχουν θεσπιστεί από αυτό (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2023, Google Ireland κ.λπ., C-376/22, EU:C:2023:835, σκέψη 44).

58 Κατά συνέπεια, το άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31 δεν επιτρέπει, με την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που επιτρέπονται υπό τις προϋποθέσεις της παραγράφου 4 του άρθρου αυτού, να υπόκειται ο φορέας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας ο οποίος επιθυμεί να παρέχει την υπηρεσία αυτή σε άλλο κράτος μέλος και όχι σε εκείνο στο έδαφος του οποίου είναι εγκατεστημένος σε επιβαλλόμενες από το άλλο αυτό κράτος μέλος απαιτήσεις που εμπίπτουν στον συντονισμένο τομέα.

59 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι τα επίδικα εθνικά μέτρα, κατά το μέτρο που επιτάσσουν, επ’ απειλή κυρώσεων, την τήρηση των υποχρεώσεων που εκτέθηκαν στη σκέψη 29 της παρούσας απόφασης από τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης που είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη και όχι στην Ιταλική Δημοκρατία, επιβάλλουν στους παρόχους αυτούς την υποχρέωση να πληρούν προϋποθέσεις οι οποίες δεν απαιτούνται στο κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένοι.

60 Ομοίως, δεν αμφισβητείται ότι οι υπηρεσίες αυτές εμπίπτουν στις «υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2000/31.

61 Πλην όμως, η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι υποχρεώσεις τις οποίες προβλέπουν τα επίδικα εθνικά μέτρα δεν εμπίπτουν στον «συντονισμένο τομέα» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο η′, της οδηγίας 2000/31, διότι, αφενός, οι πάροχοι των επίμαχων υπηρεσιών μπορούν να αρχίσουν και να συνεχίσουν de facto την παροχή των υπηρεσιών τους χωρίς να έχουν εκπληρώσει την υποχρέωση εγγραφής στο ROC και, αφετέρου, η υποχρέωση διαβίβασης πληροφοριών στην AGCOM και καταβολής σε αυτήν οικονομικής εισφοράς αποσκοπεί στο να της παράσχει τη δυνατότητα να ασκήσει τα εποπτικά της καθήκοντα. Συνεπώς, κατά την Ιταλική Κυβέρνηση,

τέτοιου είδους υποχρεώσεις δεν έχουν ως σκοπό να επιβάλουν στους παρόχους των επίμαχων υπηρεσιών τη λήψη άδειας για την ανάληψη δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας ή για την άσκηση τέτοιας δραστηριότητας.

62 Ως προς το ζήτημα αυτό, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 157 έως 161 των προτάσεών του, όσον αφορά, αφενός, την υποχρέωση εγγραφής σε μητρώο, επ' απειλή κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς την υποχρέωση αυτή, η δυνατότητα των παρόχων να αρχίσουν και να συνεχίσουν de facto την παροχή μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, χωρίς να έχουν εκπληρώσει την εν λόγω υποχρέωση, δεν επηρεάζει την αναγκαιότητα συμμόρφωσης προς αυτήν προκειμένου να ασκούν νομίμως την επίμαχη δραστηριότητα.

63 Όσον αφορά, αφετέρου, την υποχρέωση διαβίβασης σε αρχή ενός κράτους μέλους πληροφοριών σχετικών με το ιδιοκτησιακό καθεστώς και την οργανωτική δομή της υπόχρεης επιχείρησης, καθώς και την υποχρέωση καταβολής οικονομικής εισφοράς στην αρχή αυτή, επίσης επ' απειλή κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, η επιβολή των υποχρεώσεων αυτών για τους σκοπούς της άσκησης εκ μέρους της εν λόγω αρχής εποπτείας όσον αφορά τη νομιμότητα της άσκησης της δραστηριότητας παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ουδόλως ασκεί επιρροή στο περιεχόμενο των υποχρεώσεων αυτών προς τις οποίες οφείλουν να συμμορφωθούν οι πάροχοι τέτοιων υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος και επιθυμούν να τις παρέχουν στο πρώτο κράτος μέλος.

64 Κατά συνέπεια, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Ιταλική Κυβέρνηση, υποχρεώσεις όπως οι προβλεπόμενες από τα επίδικα εθνικά μέτρα αποτελούν απαιτήσεις σχετικά με την άσκηση δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας και, επομένως, εμπίπτουν στον «συντονισμένο τομέα», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο η', της οδηγίας 2000/31.

65 Ως εκ τούτου, το άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31 αντιτίθεται σε μέτρα λαμβανόμενα από κράτος μέλος δυνάμει των οποίων, για την παροχή των υπηρεσιών τους στο κράτος μέλος αυτό, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος υποχρεούνται επ' απειλή κυρώσεων να εγγραφούν σε μητρώο τηρούμενο από αρχή του πρώτου κράτους μέλους, να δηλώνουν σε αυτή σειρά λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με την οργανωτική τους δομή και να της καταβάλλουν οικονομική εισφορά, εκτός αν τα εν λόγω μέτρα πληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 4 του άρθρου 3.

66 Η ερμηνεία αυτή δεν αναιρείται από το επιχείρημα της Τσεχικής Κυβερνήσεως κατά το οποίο το άρθρο 3 ενδέχεται να μην αντιτίθεται σε τέτοια μέτρα, εφόσον εφαρμοστεί κατ' αναλογίαν η νομολογία σχετικά με το άρθρο 56 ΣΛΕΕ κατά την οποία δεν προσκρούει στην απαγόρευση του άρθρου αυτού εθνική νομοθεσία η οποία ισχύει ως προς όλους τους επιχειρηματίες που ασκούν δραστηριότητες στην εθνική επικράτεια, η οποία δεν σκοπεί στη ρύθμιση των προϋποθέσεων που αφορούν την άσκηση της παροχής υπηρεσιών των οικείων επιχειρήσεων, και της οποίας τα δυνητικώς περιοριστικά αποτελέσματα επί της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών είναι υπέρμετρα αβέβαια και έμμεσα για να μπορεί η υποχρέωση την οποία θεσπίζει να θεωρηθεί ικανή να αποτελέσει εμπόδιο στην ανωτέρω ελευθερία (απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2022, Airbnb Ireland και Airbnb Payments UK, C-83/21, EU:C:2022:1018, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

67 Πράγματι, όπως εξέθεσε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 166 και 167 των προτάσεών του, αφενός, οι απαιτήσεις που εμπίπτουν στον συντονισμένο τομέα δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της ανωτέρω νομολογίας, δεδομένου ότι εξ ορισμού έχουν ως αντικείμενο τη

ρύθμιση της πρόσβασης σε δραστηριότητα που συνίσταται στην παροχή υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, καθώς και της άσκησης της δραστηριότητας αυτής. Αφετέρου, ο νομοθέτης της Ένωσης, κατά τη θέσπιση πράξεως παράγωγου δικαίου, μπορεί να εξειδικεύσει μια θεμελιώδη ελευθερία η οποία κατοχυρώνεται από τη Συνθήκη ΛΕΕ, προβλέποντας όρους για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ακόμη πιο ευνοϊκούς από εκείνους που προβλέπει το πρωτογενές δίκαιο (πρβλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 16ης Ιουνίου 2015, Rina Services κ.λπ., C-593/13, EU:C:2015:399, σκέψη 40).

68 Ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστεί αν εθνικά μέτρα όπως αυτά για τα οποία έγινε λόγος στη σκέψη 65 της παρούσας απόφασης πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31.

69 Προς τούτο, πρώτον, τονίζεται ότι, όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα της εν λόγω διάταξης, σε αυτήν μπορούν να εμπίπτουν μόνο τα μέτρα «που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας».

70 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι, με την απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2023, Google Ireland κ.λπ. (C-376/22, EU:C:2023:835), το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31 έχει την έννοια ότι δεν εμπίπτουν στα «μέτρα που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά τη διάταξη αυτή, γενικά και αφηρημένα μέτρα τα οποία αφορούν μια περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και εφαρμόζονται αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής της εν λόγω κατηγορίας υπηρεσιών.

71 Εν προκειμένω, με την επιφύλαξη της εξακρίβωσης από το αιτούν δικαστήριο, τα επίδικα εθνικά μέτρα έχουν, κατά τα φαινόμενα, γενικό και αφηρημένο περιεχόμενο και, επομένως, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως «μέτρα που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 4, στοιχείο α′, της οδηγίας 2000/31.

72 Εξάλλου, κατά την εν λόγω διάταξη, για να θεωρηθεί ότι συνάδουν προς αυτήν, τα εθνικά μέτρα πρέπει να είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης, την προστασία της δημόσιας υγείας και της δημόσιας ασφάλειας ή την προστασία των καταναλωτών.

73 Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί αν αυτό συμβαίνει όσον αφορά εθνικά μέτρα που λαμβάνονται με δεδηλωμένο σκοπό τη διασφάλιση της εφαρμογής του κανονισμού 2019/1150.

74 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο του 1, παράγραφος 5, ο κανονισμός 2019/1150 δεν θίγει το ενωσιακό δίκαιο και ειδικότερα, μεταξύ άλλων, το ενωσιακό δίκαιο που ισχύει στον τομέα του ηλεκτρονικού εμπορίου.

75 Δεδομένου ότι η οδηγία 2000/31 προφανώς εμπίπτει στον τομέα αυτόν, μέτρα όπως τα επίδικα εθνικά μέτρα μπορούν να θεωρηθούν ως σύμφωνα προς το άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο α′, της οδηγίας αυτής, για τον λόγο ότι έχουν ως σκοπό τη διασφάλιση της εφαρμογής του κανονισμού 2019/1150, μόνον αν διαπιστωθεί ότι ο σκοπός του εν λόγω κανονισμού αντιστοιχεί σε έναν από τους σκοπούς που απαριθμούνται στη διάταξη αυτήν.

76 Πλην όμως, ο κανονισμός 2019/1150, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές του σκέψεις 7 και 51, έχει ως σκοπό να θεσπίσει ένα στοχευμένο σύνολο υποχρεωτικών κανόνων σε επίπεδο Ένωσης, ώστε να διασφαλιστεί ένα δίκαιο, προβλέψιμο, βιώσιμο και αξιόπιστο επιγραμμικό επιχειρηματικό περιβάλλον εντός της εσωτερικής αγοράς. Ειδικότερα, στους επιχειρηματικούς

χρήστες, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 1, του κανονισμού (στο εξής: επιχειρηματικοί χρήστες), θα πρέπει να παρέχεται κατάλληλη διαφάνεια, καθώς και αποτελεσματικές δυνατότητες προσφυγής σε ολόκληρη την Ένωση, ώστε να διευκολύνεται η άσκηση διασυνοριακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εντός της Ένωσης και έτσι να βελτιωθεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

77 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού διευκρινίζει ότι σκοπός του είναι να συμβάλει στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς θεσπίζοντας κανόνες που εξασφαλίζουν κατάλληλη διαφάνεια, αμεροληψία και δυνατότητα αποτελεσματικής προσφυγής σε επιχειρηματικούς χρήστες και χρήστες εταιρικών ιστότοπων σε σχέση με επιγραμμικές μηχανές αναζήτησης.

78 Όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 186 έως 190 των προτάσεών του, ακόμη και αν υποτεθεί ότι εθνικά μέτρα όπως τα επίδικα εθνικά μέτρα αποσκοπούν στη διασφάλιση του σκοπού του κανονισμού 2019/1150, δεν υφίσταται άμεση σχέση μεταξύ, αφενός, του σκοπού αυτού και, αφετέρου, εκείνων που απαριθμούνται στο άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο α′, σημείο i, της οδηγίας 2000/31 και υπενθυμίζονται στη σκέψη 72 της παρούσας απόφασης.

79 Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι ο σκοπός του κανονισμού 2019/1150 δεν αφορά ούτε τη δημόσια τάξη, ούτε την προστασία της δημόσιας υγείας, ούτε τη δημόσια ασφάλεια.

80 Όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών, επισημαίνεται, κατ' αρχάς, ότι αυτή δεν καλύπτει την προστασία των επιχειρήσεων. Πλην όμως, ο κανονισμός 2019/1150 θεσπίζει κανόνες για τις σχέσεις μεταξύ των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και των επιχειρηματικών χρηστών.

81 Εν συνεχεία, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 3 του κανονισμού 2019/1150, η σχέση μεταξύ «της διαφάνειας και της εμπιστοσύνης στην οικονομία των επιγραμμικών πλατφορμών στο πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων» και της «βελτίωση[ς] της εμπιστοσύνης του καταναλωτή προς την οικονομία των επιγραμμικών πλατφορμών» είναι μόνον έμμεση.

82 Τέλος, στην αιτιολογική σκέψη 3 διευκρινίζεται ότι «οι απευθείας επιπτώσεις που η ανάπτυξη της οικονομίας των πλατφορμών αυτών έχει για τους καταναλωτές καλύπτονται από άλλους τομείς του ενωσιακού δικαίου, και ειδικότερα από το κεκτημένο σε θέματα προστασίας των καταναλωτών».

83 Πρέπει να προστεθεί ότι η παράγραφος 4 του άρθρου 3 της οδηγίας 2000/31, ως εξαίρεση από την αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής, πρέπει να ερμηνεύεται στενά (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 22ας Νοεμβρίου 2012, Probst, C-119/12, EU:C:2012:748, σκέψη 23, και της 21ης Ιουνίου 2022, Ligue des droits humains, C-817/19, EU:C:2022:491, σκέψη 70). Συνεπώς, η εν λόγω εξαίρεση δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε μέτρα τα οποία ενδέχεται το πολύ να έχουν έμμεση μόνο σχέση με έναν από τους σκοπούς που απαριθμούνται στη διάταξη αυτήν.

84 Ως εκ τούτου, από το γεγονός ότι εθνικά μέτρα λήφθηκαν με δεδηλωμένο σκοπό τη διασφάλιση της εφαρμογής του κανονισμού 2019/1150 δεν μπορεί να συναχθεί ότι είναι αναγκαία για τη διασφάλιση ενός από τους σκοπούς που απαριθμούνται στο άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο α′, σημείο i, της οδηγίας 2000/31.

85 Ως εκ τούτου, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 4, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/31 μέτρα λαμβανόμενα από κράτος μέλος δυνάμει των οποίων, για την παροχή των υπηρεσιών τους στο κράτος μέλος αυτό, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος υποχρεούνται επ' απειλή κυρώσεων να εγγραφούν σε μητρώο τηρούμενο από αρχή του πρώτου κράτους μέλους, να δηλώνουν σε αυτή σειρά λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με την οργανωτική τους δομή και να της καταβάλλουν οικονομική εισφορά.

86 Δεδομένου ότι τα επίδικα εθνικά μέτρα εμπίπτουν στον συντονισμένο τομέα κατά την έννοια της οδηγίας 2000/31 και η ερμηνεία της οδηγίας αυτής καθιστά δυνατή την απάντηση στο πρώτο, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, όπως αναδιατυπώθηκαν στη σκέψη 45 της παρούσας απόφασης, παρέλκει, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στις σκέψεις 46 έως 50 της παρούσας απόφασης, η ερμηνεία του άρθρου 56 ΣΛΕΕ ή της οδηγίας 2006/123.

87 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πρώτο, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε μέτρα λαμβανόμενα από κράτος μέλος, με δεδηλωμένο σκοπό τη μέριμνα για την κατάλληλη και αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού 2019/1150, δυνάμει των οποίων, για την παροχή των υπηρεσιών τους στο κράτος μέλος αυτό, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος υποχρεούνται επ' απειλή κυρώσεων να εγγραφούν σε μητρώο τηρούμενο από αρχή του πρώτου κράτους μέλους, να δηλώνουν σε αυτή σειρά λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με την οργανωτική τους δομή και να της καταβάλλουν οικονομική εισφορά.

Επί του δευτέρου και του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

88 Το δεύτερο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα αφορούν τις προβλεπόμενες από τις οδηγίες 2000/31 και 2015/1535 υποχρεώσεις προηγούμενης κοινοποίησης των οποίων η μη τήρηση συνεπάγεται αδυναμία προβολής έναντι των ιδιωτών των μέτρων τα οποία, μολονότι θα έπρεπε να είχαν κοινοποιηθεί, δεν κοινοποιήθηκαν.

89 Λαμβανομένης υπόψη της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου.

Επί των δικαστικών εξόδων

90 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους των κύριων δικών τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»),

έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται σε μέτρα λαμβανόμενα από κράτος μέλος, με δεδηλωμένο σκοπό τη μέριμνα για την κατάλληλη και αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1150 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για την προώθηση της δίκαιης μεταχείρισης και της διαφάνειας για τους επιχειρηματικούς χρήστες επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης, δυνάμει των οποίων, για την παροχή των υπηρεσιών τους στο κράτος μέλος αυτό, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος υποχρεούνται επ' απειλή κυρώσεων να εγγραφούν σε μητρώο τηρούμενο από αρχή του πρώτου κράτους μέλους, να δηλώνουν σε αυτή σειρά λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με την οργανωτική τους δομή και να της καταβάλλουν οικονομική εισφορά.

(υπογραφές)